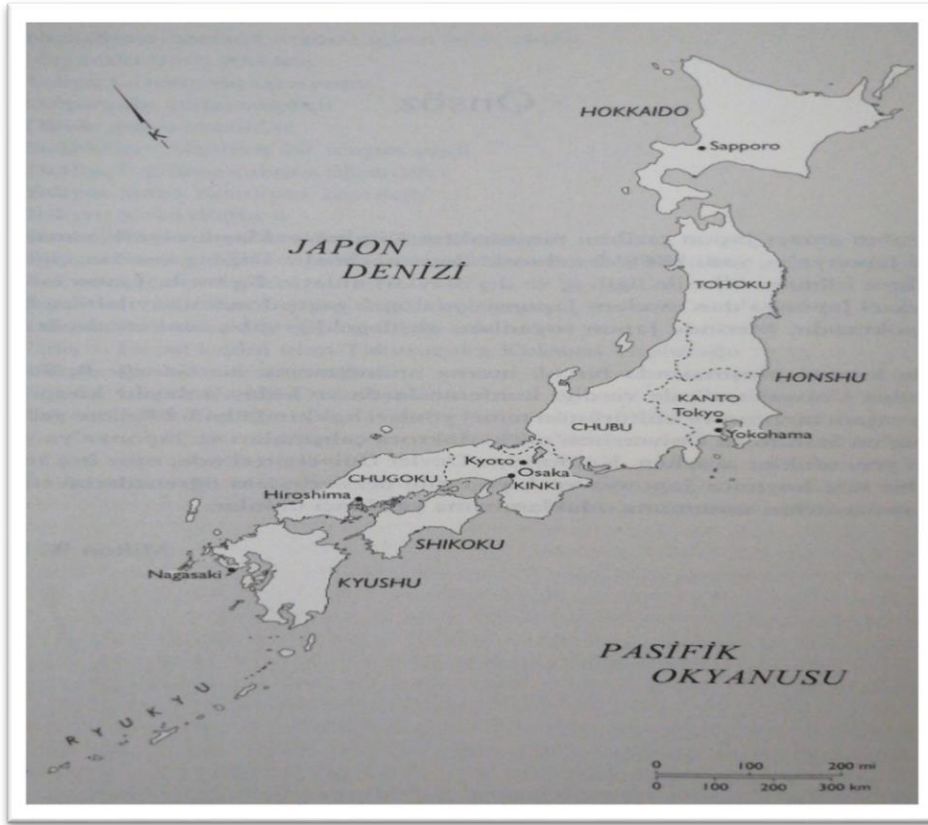

ÜLKE TANITIMI
COUNTRY PRESENTATION

JAPONYA*

Japan

Hazırlayan: Kübra KOÇ**

Bir Okyanus ülkesi olan Japonya, Çin ve Kore'nin doğusunda, Rusya'nın güney doğusunda yer alan kuzeyde Okhotsk Denizi'nden, güneyde Doğu Çin Denizi'ne kadar uzanan uzun, ince bir adalar ülkesidir. Japonlar ülkelerini Japonya'da kullanılan üç çeşit yazı karakterlerinden en eskisi ve biri olan kanji yazısındaki yazılış şekline göre "Nippon" veya "Nihon" olarak adlandırmışlardır. Bu kelimeler kabaca "*doğan güneşin toprağı*" ya da düzgünce "*güneş*" ve "*kök*" "*Güneş Ülkesi*"; olarak çevrilebilir. Çince'den türemiş olan bu terimin farklı bir çeşidi Batı'da Japonya'yı ifade etmek için kullanılmıştır. Japonya için Güneş, millî bir simge haline

* DOI: 10.34189/asyam.4.1.010

Bu çalışma, Prof. Dr. Varis ÇAKAN'ın, "Japonya İzlenimlerim" adlı yazısının genişletilmiş halidir. Ayrıca bu çalışmada Milton W. Meyer'in **Japonya Tarihi (Hanedanlık Döneminden Günümüz Japonya'sına)** adlı eserinin 2014 baskısı kaynak olarak kullanılmıştır. Harita ve resimler internette alınmıştır.

** Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Tarih Anabilim Genel Türk Tarihi Bilim Dalı Doktora Öğrencisi, koc.kubra@hbv.edu.tr

gelmiştir. Hatta “Doğan Güneş” ibare olarak Japon bayrağında yer almıştır. 13. yüzyılda Çin’de Moğol hükümdarlarının yanında bulunan gezgin Marco Polo, bu ismi Venediklilerin hiçbir zaman ziyaret etmediği deniz aşırı bir ülke için kullandıklarını ifade etmiştir. Ardından Marco Polo’nun Avrupa’daki bir çevirisinde, Nippon veya Nihon isimlerini bir yazıcı, çevirisinde *Şipango* veya *Zipango*’ya benzetmiş; bu isimlendirmeler zamanla değişerek “*Japonya*” şeklinde Latinceye girmiştir.

1. İklim ve Coğrafi Özellikleri

Japonya; Asya’nın doğusunda hem uzak doğu hem de Muson ülkesi olan, 4000 adadan oluşan bir devlettir. Ülkenin bütün çevresi yay şeklinde 1932 km² uzunluğundaki adalardan meydana gelir. Adalardan oluşan bir devlet olması, onu diğer birçok ülkeden kara sınırlarının bulunmaması yönüyle farklı kılmıştır. Batı yarım kürede bulunan ülkenin çoğunluğu ılıman kuşakta yer alır. Ülkenin kıyı uzunluğu 29.750 km’dir. Japonya 377.435 km²’lik yüz ölçümü ile coğrafya bakımından dünyanın 42’nci büyük ülkesidir. Japon takım adaları içerisinde sadece Honshu (Ana Ada) Hokkaido, (eski bir ifadeyle Kuzey Deniz Çemberi), Kyushu ve Şikoku’dan adlarından oluşan dört büyük ada vardır. Diğerleri küçük adacıklardır.

Japonya yer altı ve yer üstü kaynakları bakımından zengin değildir. Japonya’nın coğrafi yapısı oldukça engebeli ve dağlıktır. Yüz ölçümünün yaklaşık %72’si dağlardan oluşan ülkenin tamamında 3.000 metreden yüksek 16 dağ bulunurken, 2000 metreden yüksek doruk sayısı 250’dir. Ülkenin en yüksek dağı 3776 metre ile Honshu Adasındaki Fujiyama Dağı’dır. Ülkede eski çağlardan beri 60 tanesi faal olmuş olan toplamda 500 tane yanardağ mevcuttur. Bunların arasında en meşhur olanı Japon sanatında da bilinen bir simge olan, yüksekliğindeki havanın açık olduğu dönemlerde Tokyo’dan bile görünen 3600 metre yüksekliğindeki *Fuji Yanardağı*’dır. Yanardağ en son 1707 yılında aktif olmuştur. 3200 metre yüksekliğindeki kıyı sıradağları Pasifik Okyanus’undaki büyük Tuscarora Çukuru’nun 6000 metre derinliklerine kadar iner. Kısa mesafeler arasındaki büyük farklılıklar yeryüzü kabuğunda ve hareketli tektonik tabakalarda fazladan bir gerilim oluşturur, bundan dolayı da Japonya’da depremler sıklıkla yaşanır. Japonya’da bir yılda yaklaşık olarak 1500 deprem olduğu kaydedilmiştir. Ülkenin toplam yüz ölçümünün %16’lık bölümünü oluşturan ovalık ve düzlükler ise genellikle küçük ve aralıklı olup, daha çok kıyı kesimlerinde yer alır. Ülkenin en büyük ovası Tokyo’nun da içinde bulunduğu Kanto (Dağ illeri) Ovası’dır. Bu bölge, ulusal, ekonomik, askeri ve siyasi gücün esas kaynağıdır.

Japonya’nın bitki örtüsü Muson ve Okyanus ikliminin etkisi altında oldukça zengindir. Ülkenin yaklaşık 2/3’ü ormanlarla kaplıdır. Japonya’nın yüksek kesimlerinde Köknar, Ladin ağaçları bulunurken, kıyı ve alçak kesimlerinde Japonya Çamı, Mangrov, Selvi, Kayın ağaçları yer almaktadır. Bitki örtüsü yönüyle Japonya, dünyanın sayılı zengin yerlerinden birisidir. Ülkede tarım nemli veya sulu tarıma dayanır. En önemli tarım ürünü de pirinçtir.

Muson ve Okyanus iklimine sahip olan Japonya’da iklimlerinin doğası gereği ılıman bir yaşam mevcuttur. Ülkede kışlar oldukça yağışlı geçerken, yazlar ise kışa oranla daha sıcak ve kurak geçmektedir. Japonya’nın iklimi bir uçtan, diğer uca aşırı farklılık göstermez. Farklılıklar kısmen Asya anakarasına yakınlıkla ortaya çıkar. Anakaradan gelen kış rüzgarları soğuk ve kuru hava getirirken, bazen de Japon denizinden yağış getirerek, Japon Alpleri de dahil olmak üzere orta sıradağlarda yağmura ve kara neden olurlar. Bu rüzgarlar Pasifik Okyanusu’nun önündeki İç Bölge’yi Japon Deniz’ine paralel, daha sert ve daha az gelişmiş olan Dış Bölge’den ayırır. Güneybatı Çin Deniz’inden gelen yaz rüzgarları ılık ve şiddetli yağmurlarla Asya’da Tayfunlara neden olur. Bu tayfunlar Yaz sonu ve erken Sonbahar dönemlerinde meydana gelir. Bir yıl içerisinde belirlenen ortalama sıcaklık değerleri -12 ila 30 derece arasında değişmektedir. Rüzgarların ve onların getirdiği yağışların yanı sıra iklim, Kuroshivo adlı sıcak su akıntısına ve Oyashivo adlı soğuk su akıntısına da bağlıdır.

Japonya’nın engebeli bir arazi yapısına sahip olması orada geniş ve uzun akarsuların oluşmasına izin vermez. Ülkede 200 km’den uzun akarsu sayısı yalnızca 6’dır. Akarsular, doğu ve batı yönünde farklı denizlere boşalmaktadır. Ülkenin en önemli akarsuyu 367 km ile Sinano Irmağı’dır.

2. Nüfus ve Demografik Özellikleri

Japonya yaklaşık 128 milyonluk nüfusuyla, nüfus bakımından dünyada 10’uncu sırada yer almaktadır. Ülke nüfusunun tamamı Japonlardan oluşmaktadır. Ülkede Japonlardan sonra gelen diğer uluslar ise oldukça az sayıda Çinliler ve Korelilerdir. Ülkenin nüfus yoğunluğu 337km² olup, dünya nüfusunun üstündedir. Ülkede yıllık ortalama nüfus artışı %0,83 olup, azalışı da %0,91 civarındadır. Ülkenin en büyük kentsel yerleşim merkezi başkent olan *Tokyo*’dur. Başkentten sonra en çok nüfuslu kentler *Yokohoma*, *Osaka*, *Nagoya*, *Sapporo*, *Kobe* ve

Kyoto'dur. Ortalama yaşam süresi erkekler için 80, kadınlar için 87 yıldır. Japonya dünyanın en uzun insan ömrüne sahip ülkedir. Nüfusun neredeyse tamamı okuma yazma bilmektedir.

3. Ekonomi

Japonya işgalinden sonra ekonomik gelişmesinin hızından dolayı “Mucize Ekonomi” unvanıyla dünyada tanınmıştır. Savaş sonrasında Japonya, ABD ile birlikte karşılıklı olarak küresel ekonominin %40’ını oluşturmaktadır. Görüldüğü gibi Japonya savaş enkazının altından başarıyla çıkmıştır. O dönemlerde 10 yıllık büyüme/gelişme ile ilgili kayıtlar karışık olarak şöyledir: 1960’larda “Altın Dönem”; 1970’lerde %5, 1980’lerde %4; “Kayıp On yıllık Dönem” durgunluğunda %1,7; 2008-2009 yıllarında- ekonominin eridiği dönemde tekrar %1,7’ye dönüş olduğu dönemdir.

Japonya’da, 1950 ile 1955 yılları arasında %9’dan fazla bir ekonomik gelişme kaydedilmiştir. Bu gelişmenin nedeni işgal sırasında Amerikan yardım programları ile ülkeye doğrudan 2 trilyon dolardan fazla bir gelir gelmesidir. Ardından gelen Kore Savaşı sırasında (1950-1953) Amerikan askeri talebinin bu miktarın 2 katı olması üzerine yeni endüstri fabrikalarının inşasını geliştirirken, makinelerin yenilenmesini sağlamıştır. Japonya’da diğer etkenler için hükümet ile endüstri arasında güçlü, karşılıklı yardım ilişkisi, göze çarpan bir iş ahlakı, oldukça yüksek bir teknoloji seviyesinin oluşmasını ve siyasi istikrarı sağlamıştır. Bazı unsurlar, savaş sonrasında ülkenin adalarında mevcut olan korkunç yıkımdan ve savaşın bıraktığı hüzünden kurtulmayı hızlandırmıştır. Ülkede 1955-1960 yılları arasında senelik %12’lik bir gelişme hızıyla kendi kendine ortaya çıkan bolluktan yararlanılmış ve bir “Jimnu Yükselişi” yaşanmıştır. Ülkede ekonomik seviyelerin savaş öncesindeki dönemleri aşması ile başta tekstil olmak üzere, ev aletlerinin, elektrikli eşyalarının ve modern hayatın diğer maddi avantajlarının satışlarını artıran bir tüketici devrimi oluşmuştur. 1960-1965 yılları arasındaki başka bir beş yıllık dönemde, Japonya’da ekonomi sabit seyretmiş olsa da 1965-1970 yılları arasında başka bir beş yıllık patlama yaşanmıştır. Fakat 1970’ler ve 1980’lerde, ülkede ekonomik refah, daha düşük bir gelişme programına bağlı kalmıştır. Sonraki dönemde üç sektörün personeli arasındaki bağlar, ortak saygın okullara giderek ve sosyal faaliyetlere katılarak gelişmiştir. Tüketicinin tasarrufu %20’ye ulaşmış; ama yatay bir seyir almıştır. Özellikle elektronik alanda bilgi teknolojisi büyük bir hızla artmıştır. Japon arabaları dünya pazarında önemli bir yer elde etmiştir. 1980’lerin sonunda, Japonya dünyanın en büyük kredi açan ülkesi olmuştur. Kolay kredi, mali spekülasyon ile ülkenin ekonomisi yaklaşık 1 trilyon dolara yükselmiştir. Amerikalılar hevesli tüketiciler olarak ülkenin ihracatının çoğunu satın almış ve askeri harcamaların büyük bir kısmını temin etmeye devam etmiştir. Bu dönemlerde Japonya’da büyük oranda inşaat sektöründe patlama yaşanmıştır.

Japonya’da 1989 yılından itibaren kayıp on yıllık bir ekonomik durgunluk yaşanmıştır. Japon Merkez Bankası, harcamayı ve gelişmeyi teşvik etmek için faizleri %0’a indirmiştir. Durgunluk döneminde emlak piyasası

çökmüş ve menkul kıymetler borsası değer olarak 2 trilyon yen kaybetmiştir. 21. yüzyılın gelişiyle Japonya'da tablo bir miktar parlamaya başlamıştır. Fakat bu parlama çok uzun soluklu olmamıştır. 21. yüzyılın ilk on yıllık döneminde, özellikle bu dönemin sonunda Japonya, ABD'de başlayan küresel çöküşün bir parçası olarak, tekrar bir durgunluk dönemine girmiştir. Bu durum üzerine Japon hükümeti karşı tedbir olarak, gelişigüzel altyapılarda büyük bir miktarda paralar harcamaya başlamıştır. Uygulanabilir olsun veya olmasın, büyük projeler tasarlamıştır. 1991 ile 2008 yılları arasında hükümet ekonomiye 6,3 trilyon dolar değerinde inşaat projelerini de aşmıştır. Japonya'da ileri teknolojinin de yapımıyla tekrar bir sıçrama yaşanmış ve deniz aşırı bölgelere iş göndermeye başlamıştır.

Japonya'da endüstri faaliyetleri geniş bir alanı kapsamaktadır. Arabalar, tüketici elektronik eşyaları, bilgisayarlar, yarı iletkenler, demir, çelik ve bakır ürünler, petrokimyasallar, ilaçlar, gemi inşaatı, havacılık, tekstil, işlenmiş besinler bunlardan bazılarıdır. Üretim on yıllık dönemler boyunca düzenli olmuştur. Japonya, Gemi İnşaa Endüstrisi, %9'la dünyada 2. sırada olan Güney Kore ile birlikte dünyanın gemi ihtiyacının yarısını karşılamaktadır. Japonya Havacılık Keşif Bürosu, uydular ve yörüngede dönen araçları uzaya fırlatmaktadır. Fabrikalar, ABD ile iş birliğine girerek, ticari uçaklar ve yeni nesil savaş uçakları üretmektedir. Japonya birçok tanınan markayla elektronik dünyasında en büyük üretim yapan fabrikaların yedisine sahiptir. Bu firmalar kaliteleri, dayanıklılıkları ile tanınmaktadır.

4. Geçmişten Günümüze Japonya Tarihi

Japon tarihi altı siyasi döneme ayrılmıştır. Bu dönemler adlarını siyasi güce sahip coğrafi merkezlerden veya imparatorluk adına karar alabilen ailelerden almıştır. Arkeolojik araştırmalara göre Japonlar, Paleolitik çağın son döneminden beri Japon adalarında yaşıyorlardı. Milattan 8. bin yıl öncesinden başlamak üzere Japon adalarına ilk yerleşenlerin, Kuzey Asya'dan gelen insanlar olduğu ileri sürülmektedir. En eski resmi Japon kaynakları olan

Kociki ve Nihon-şoki'ye göre Japon adaları, Tanrı İzanağı ile kız kardeşi İzanami'nin evliliğinden doğmuştur. Bu evlilikten daha sonra, bronz aynası, demir kılıcı ve mücevherleri ile Japon imparatorluk hanedanının kökeni sayılan Tanrıça Amaterasu suretindeki güneş doğmuştur. MÖ. 660 yılında tahta çıkan ilk imparator Cimmu; işte bu Güneş Tanrıçasının torununun oğludur. Bu efsaneye göre Japonlar, imparatorluk hanedanının köklerini Tanrılarla ilişkilendirmektedir. “*Tanrıların Yolu*” anlamına gelen Japonya'nın yerel dini *Şinto*, bu temelde Japon imparatorluk hanedanının Güneş Tanrıçasının soyundan geldiği ve bundan dolayı Japon imparatorlarının Tanrısal olduğu ilkelere dayandırılmaktadır. Bu inanç, 1946 yılında büyük yenilgiden sonra İmparator Hirohito'nun “*İmparatorun ilahi olduğunu düşünmek yanlıştır*” diye açıklama yapmak zorunda kalıncaya kadar, Japon toplumunda yaygın olarak devam etmiştir. Fakat günümüzde de Japon halkı, tıpkı ülkenin en tanınmış roman yazarı *Yukio Mişima* gibi II. Dünya Savaş'ından sonra Japon halkının gelenekten kopuşu karşısında büyük üzüntü duymuş ve etnik kökenlerine ilişkin daha gerçekçi yaklaşımların yanında, Japonların yaratılışıyla ilgili efsane de halkın hayalinde varlığını sürdürmüştür.

Japonya'nın tarih öncesi devri: Öncomon veya Seramik Öncesi Devri (MÖ.10.000-7500), Comon Devri (MÖ. 7500- 300) ve Yayoi (MÖ. 300-MS.300) Devri diye üç devre ayrılmaktadır. Yayoi devrinde Japon adalarının kuzeyine Aynuların gelip yerleştiği ve Comon halklarıyla karıştığı bilinmektedir. MS 3. yüzyılın ortalarına doğru Kore Yarımadası üzerinden geçen, Altay kökenli (Bu savaşçı gruplar Asya Hun İmparatorluğu çöktükten sonra doğuya göç eden Hunlar olabilirler), atlı savaşçı gruplar, Güney Japonya'ya gelerek bölgeyi hâkimiyetleri altına almışlardır. Bahsi geçen atlı savaşçı grupların Japon dili ve kültürü üzerinde çok etkili olduklarını söylemek mümkündür. Bugün Japon dilinin Altay dilleri grubunda olmaları dikkate alınır bu yaklaşımın gerçekçi bir yaklaşım olduğu anlaşılır.

Yazılı kaynaklarda Japonya'nın adı ilk olarak 1. yüzyıldan kalma Çin metinlerinde geçmektedir. MS. 3. yüzyıldan kalma Çin vakayinamelerine göre Himoko adlı bir Japon Rahip-Kraliçesi, içkiyi seven ve ait oldukları sınıfları vücutlarındaki dövmelemlerle belirten bir halkı yönetmektedir. Japonya'da kendi resmi tarihi kayıtlarının tutulması ise MS. 400'lü yıllara dayanmaktadır. Bu yıllarda tarih yazımı Koreli tarih yazıcılarının Japon imparatorluk sarayına getirilmesiyle başlamıştır. 6. yüzyılda Koreliler vasıtasıyla Japonlar, Budizm'le tanışmıştır. Budizm'le Japon toplumuna, tıpkı Hıristiyanlığın Kuzey Avrupa'ya Akdeniz kültürünü tanıttığı gibi Çin kültürüyle tanıtılmıştır. Budizm'den ötürü MS. 7-8. yüzyıllarda sayısız Japon keşişi, öğrencisi ve sanatçısı Çin'in dinini, kültürünü, müziğini ve sanatını öğrenmek amacıyla tehlikeli yolculukları göze alarak, Japon Denizi'ni geçip Çin'e gitmişlerdir. Çin'e gidenler, tekrardan Japonya'ya döndükten sonra Japon millî kültürünün gelişmesine öncülük etmişlerdir. 604 yılında 17 maddelik ilk Japon Anayasasını hazırlayan Prens Şotoku, bu öncülerden biridir.

Japonya üzerinde neredeyse her alandan etkili olan Çin kültürü, Japon yazısının oluşmasında da çok baskın bir rol oynamıştır. Bunun nedeni şüphesiz, Japonların kendi alfabelerinin olmaması ve Japon edebiyatçıların, din adamalarının tek heceli Çincenin kavram yazısını, çok heceli Japon diline adapte edebilmiş olmasıdır. Böylece Japonya'da Budizm'le ilgili isimleri, deyimleri, kavramları ve yabancı kelimeleri ifade etmek için kullanılan “*Katakana*” yazı sistemi geliştirilmiştir. Bugün Japonca kökenli kelimeler “*Hiragana*” yazı sistemiyle ifade edilirken, Japonca olmayan kelimeler “*Katakana*” yazı sistemiyle ifade edilmektedir. Kökeni Çin yazısına dayanan “*Kanji*” yazı sistemi ise Klasik ve akademik yazı sistemi olarak Japonya'da hala yaygın bir şekilde kullanılmaktadır. “*Kanji*” yazı sistemiyle yazılan her kelime “*Hiragana*” yazı sistemiyle de yazılabilmektedir. Japonya'da ilk ve orta okul çocuklarına ve yabancılara Japonca, “*Hiragana*” ve “*Katakana*” yazı sistemiyle öğretilmektedir.

Japonya'nın Orta Çağ'ı Kofun devriyle (MS.300-710) başlamaktadır. Bu devirde Japonya'da siyasi birlik sağlanmıştır. Kofun devrini sırasıyla Nara (710-784), Heian (794-1185), Kamakura (1192-1333), Muromaçi (1338-1573), Momoyama devri (1573-1600) ve Edo Devri (1603-1867) takip etmiştir. 1274-1281 yılları arasında Kubilay Han komutanlığındaki Moğol ordusu, Japonya'ya karşı yapmış oldukları istila hareketi kapsamında Japonya'ya saldırılarda bulunmuşlardı, bu devir de Japonya'nın Kamakura devridir ve Moğollar başarıyla geri püskürtülmüştür. Muromaçi devrinin son yıllarında; yani 1543-1549 yılları arasında Portekizli kâşifler; yani Cizvit misyonerleri, Japonya'ya gelerek Japonları ateşli silahlarla ve Hıristiyanlıkla tanıştırmışlardır. Edo devrinde başkent, ülkenin o zamanki başkenti olan Kyota'dan günümüzdeki başkenti Tokyo'ya o zamanki ismiyle Edo'ya (Haliç) taşınmıştır. Başkentin değiştirilmesinin yegâne amacı Japon kültüründeki yabancı unsurları azaltmaya çalışmaktır. 1635 yılından 1854 yılına kadar Japonya'nın dış dünyayla

bağı koparılmıştır. Bu durum 1854 yılında Kanagava Anlaşması ile Japonya kapılarının ABD ile ticarete açılmasına kadar devam etmiştir.

Japonya'nın Yakınçağı, Meiji Devri; yani Meiji Restorasyonu Devri (1868-1912) ile başlamıştır. Bu zamana kadar Japonya, şeklen imparator tarafından, gerçekte ise toprak sahibi askerler ve ekonomik güce sahip soylu aileler tarafından yönetilmiştir. Meiji devrinde Japonya, askeri feodal bir devlet olmaktan çıkmış, 1889 yılında da Japon İmparatorluğu Anayasası veya bilinen ismiyle "*Meiji Anayasası*" yazılarak yürürlüğe girmiştir. Japonya'nın Meiji Restorasyonunun bir ürünü olan bu anayasada, Prusya modeline benzeyen bir meşruti monarşi modeli temel alınmıştır. Japon imparatoru bu anayasaya göre devletin başı olarak görünse de iktidar hükümette ve Danışma Meclisi tarafından atanan başbakandır. Anayasaya göre başbakan ve hükümet üyelerinin seçilmiş milletvekili olma zorunluluğu yoktur.

Meiji devri kısa bir süre olsa da Japonya'nın aynı zamanda gelişme ve yükselme devridir. Bu kısa dönemde Japonya, Avrupa'daki İspanya, Fransa ve İngiltere gibi imparatorlukların yaklaşık iki asırda ulaştığı güce ulaşmakla kalmamış, Asya'da Çarlık Rus ve Çin-Mançu imparatorluklarına rakip olarak ortaya çıkmıştır. Japonya, 1894-1895'teki Çin-Japon savaşında, Çin'i, 1904-1905'teki Rus- Japon savaşında da Rusya'yı yenerek dünyadaki güç dengelerini değiştirmiştir. Tüm bunların yanı sıra Ruslar, 1905 yılında Japonlar karşısında aldıkları yenilgi nedeniyle Uzakdoğu'daki yayılmacı politikalarından vazgeçmek zorunda kalmıştır. Bu dönemde elde edilen büyük başarının nedeni "*Yamato Damashi*" olarak bilinen "*Japon Ruhü*"dur. Yüzyıllar boyunca her iyi Japon'un taşıması gerektiğine inanılan bu ruh, Japonya'daki *Samuraylık*la alakalı temel ilkeleri; "*inanç ve sadakat, cesaret ve kahramanlık, dayanıklılık ve güçlülük, onur ve şeref, dürüstlük ve adalet, merhamet ve nezaketi*" barındırmalıdır. Meiji devrinde Avrupa'ya öğrenciler, Japon aydınlar, yetiştirilmek amacıyla gönderilmiştir. Osmanlı'da da bu maksatla Avrupa'ya bilim ve teknoloji öğrenmeye öğrenciler ve aydınlar gönderilmiştir. Her iki ülkede de giden aydınlar Avrupa Hayranı olarak ülkelerinde geri dönmüşler ve ülkeyi "*Avrupalılaştırmak*" için çalışmışlardır. Fakat iki ülkeye dönen kişiler arasında fark vardır. Aralarındaki fark ise Avrupa'ya gönderilen Japon aydınlarının, Avrupa'nın sadece bilim teknolojisine hayran kalarak ülkeyi bu yönde Avrupalılaştırmaya çalışmaları olmuştur. Japon aydınları Avrupa'nın bilim ve teknolojileriyle donanmış, güçlü, Japon milliyetçileri olarak ülkelerine dönmüşler ve Avrupa'dan getirdikleri bilim ve teknoloji ile yeni ve güçlü bir Japon milleti oluşturmayı başarmışlardır.

20. yüzyıla gelindiğinde Edo devrinde, Japonya'da 250 yıllık Tokugava izolasyonunda hapsedilmiş muazzam bir enerjinin patlaması yaşanmıştır. 1930'lu yıllar itibarıyla Japonya'nın, ham madde üretimi 1900 yılındakinin 3 katına çıkmış, mamul mal miktarında 12 kat artış sağlanmıştır. Bu artışa ağır sanayide de çok ileri düzeyde gelişmesini ekleyen Japonya, Asya'ya ve diğer pazarlara mamul mal satışını artırarak, Asya ülkelerinin eski Avrupalı tedarikçileri ile olan bağlantılarını kesmeyi başarmıştır. 1930'lu yıllarda Avrupa, I. Dünya Savaşı sonrası yaşadığı çöküntüye ek olarak bir gerileme yaşamaktaydı. Bu dönemde yaşanan gerileme, Japonya'ya makine imalatı, metalürji ve kimya sektöründe ağır sanayiye çeşitlendirme fırsatı vermiştir. Japonya'da sanayideki gelişme ve güçlenme; aynı zamanda Japon milliyetçiliğinin de güçlenmesini de beraberinde getirmiştir. Japonya Meiji Anayasası ile birlikte parlamenter demokrasiye doğru bir ilerleme gerçekleştirmeye başlamıştı; fakat bu ilerleme orduda radikal milliyetçi görüşün yerleşmesiyle ve kalıcı hale gelmesiyle bölünmüştür. Japon ordusu 1937 yılında önce aşırı milliyetçi gurupların kışkırtmasıyla parlamentonun direncini kırmış, 1938 yılında da Çin'e karşı savaş açarak Çin'in Nanjing, Hankou ve Kanton bölgelerini işgal etmiştir. Bu sefer sırasında Çin'de yaklaşık 300000 sivil hayatını kaybetmiştir.

Hiroşima Atom bombasının atıldığı dönem

Japonya'nın başta Çin olmak üzere uygulamaya başladığı Asya'daki genişleme politikası, Batıyla karşı karşıya gelmesine sebebiyet vermiştir. Batı'dan yükselen tepkilere rağmen Japonya, Avrupa'daki savaşın Sovyetler Birliği'nin doğu Asya'ya yönelmesine engel olacağını; böylece kendisinin Çin'de, önünün açılacağını, Fransa'nın, savaşta yenildiği takdirde Almanya ile ittifak kurarak Hindu-Çin'de ilerleyebileceğini düşünmüştür. Fakat Japonya'nın burada hesaba katmadığı bir Amerika figürü vardır. Nitekim Amerika, Japonya'nın Hindu-Çin'in işgaline sessiz kalmamış ve buna karşılık Japonya'ya ticaret ve petrol ambargosu uygulayarak ülke kaynaklarının %90'ını kesmiştir. Amerika'nın bu hamlesi üzerine Japonya'da, 7 Aralık 1941'de Amerika'nın Pearl Harbor'daki askeri üslerine saldırmış ve böylece taraflar karşı karşıya gelmiştir. 1942 yılının Haziran ayında taraflar arasında meydana gelen Midway Savaş'ında Japon ordusunun ilerleyişi, Amerika tarafından durdurulmuştur. 1944 yılında Amerikan ordusu, Tokyo'ya hava saldırısı düzenlemiş, bu saldırı sonucunda Tokyo tamamen yıkılmış ve 100.000 sivil Japon bu saldırıda hayatını kaybetmiştir. Durumun vahametini gören Japon hükümet yetkililerinin büyük bir bölümü, barış talebinde bulunulmasını teklif etmesine rağmen, Japon ordusunun silahları bırakarak şartsız teslim olmasını isteyen Potsdam Deklarasyonunu reddetmiştir. Bunun üzerine Amerika hava kuvvetleri, 6 Ağustos 1945 yılında Hiroşima'yı, 9 Ağustos'ta ise Nagasaki'yi atom bombası ile vurmuştur. Bu saldırı Modern Japon tarihinde "*Büyük Felaket*" olarak adlandırılmış, Japon İmparatorunun bu saldırıdan sonra yenilgiyi kabul ederek "*ilahî*" yetkisinden vazgeçtiğini ilan etmesiyle, Japonya savaştan mağlup olarak ayrılmış ve tamamen Amerika'nın kontrolüne girmiştir. Japonya'daki Amerikan işgali, 1950'de Kore savaşının patlak vermesine kadar sürmüştür. Savaşın Japonya açısından hüsrarla sonuçlanması halkta büyük hayal kırıklığı oluşturmuş ve "*Yamato Damaşi*" denilen tıpkı Nazi Almanya'sında olduğu gibi Japon milletini doğuştan üstün olduğuna inandırılan millî ruh düşüncesi, 1930'lu yıllardan itibaren Japon militaristleri tarafından ülkeyi savaşa sürükleyerek büyük bir imparatorluk kurmak amacıyla kullanılmış, alınan ağır sonuçlar itibariyle de halkın gözünde değer kaybetmiştir.

1945 yılındaki yenilginin ardından Amerika tarafından işgale uğrayan Japonya'da, 3 Mayıs 1947 yılında Amerika'nın gözetiminde Meiji Anayasasını temel alınarak yeni bir anayasa yapılmıştır. Bu anayasa günümüzdeki Japonya'nın temel kuruluş belgesidir. Bu anayasa ile Japonya, parlamenter yönetim biçimini kabul etmiş ve temel insan haklarını garanti altına almıştır. Anayasaya göre; Japon imparatoru "*devletin ve halkın birliğinin simgesidir*" ve egemenlik hakkı olmaksızın sadece törensel bir rolü vardır. Böylece Japonya'nın önceki askeri monarşi olan yönetim sistemi, liberal demokrasiyle değiştirilerek, 1930'lu yılların başında kesintiye uğratılan parlamenter sistem, tekrar yeni anayasa ile teminat altına alınmıştır. Sonuç olarak, 1947 yılında yeni anayasanın kabulüyle birlikte Japonya, parlamenter cumhuriyet ile yönetilmektedir. Yani devletin başı Japon imparatoru, hükümetin başı ise başbakanıdır ve seçimle işbaşına gelen bir parlamentosu da mevcuttur.

5. Japonya'da Din Olgusu

Itsukuşima Tapınağı

Japonya bugün modern yaşam tarzları ve yeni imajlarla geleneksel kültürler ve değişik dini inançların bir arada yaşadığı bir ülkedir. Japonya'da dini inanç bakımından en başta kendi millî ve yerli dinleri olan *Şinto* gelmektedir. Bu inanca göre ormanlarda, dağlarda, denizlerde, kısacası doğada “*kami*” denilen ruhlar yaşamaktadır. Hatta doğa ile uyum içinde yaşayan eski topluluklar bu ruhları sayabilirlermiş. Sonraları bu ruhlara atalar ve kahramanların ruhları da eklenmiş. Bazı evlerde bu ruhlara yiyeceklerin sunulduğu “*tanrı rafı*” da mevcuttur. Japonlar düğün törenlerini Şinto'nun kurallarına göre yaparken, defin işlemlerini Budizm'e göre yapmaktadırlar. Japonya'da *Budacılık*, ilk olarak evlerin yakınına tapınak inşa ettiren soylu aileler ve devlet tarafından koruyucu güç olarak benimsenmiş ve 9. yüzyılda ise yeni mezhepler sayesinde tüm ülkeye yayılarak sadece aristokrasinin koruyucusu olmaktan çıkıp dualardan ve özenli ayinlerden etkilenen halkın umut kaynağı olmuştur. 12. yüzyıla gelindiğinde Japonya'da Budizm ile yerli Şinto dininin iç içe geçmiş olduğu görülmüştür. Şinto inancı, daha sonraları eski Çin kültürünün etkisiyle birlikte *Konfüçyüsçülüğün* öğeleriyle de birleşerek, aile içi dayanışma, anneye babaya saygı, geleneklere bağlılık, yöneticilere ve genel otoriteye sadakat gibi Japon törelerine uygun hale gelmiştir. Görülen o ki Japonlar, her konuda olduğu gibi din konusunda da tıpa tıp taklit etmektense kendilerini dini değerlere adapte etmeyi başarmışlardır. Günümüzde Japon nüfusunun çok az bir bölümünde etkili olan Hristiyanlık ise Japonya'ya ilk kez 16. yüzyılda Portekizli denizciler aracılığıyla gelmiştir. Hristiyanlık, Japonya'ya 16. yüzyıla gelmiş olmasına rağmen; Japonlar, İslamiyet ile çok geç tanışmıştır.

1887 yılında Japonlarla bir İslam halifesi olan II. Abdülhamit'in ilk resmi teması, prens Akihito'nun İstanbul'a gelmesiyle olmuştur. Bu ziyarete karşılık Sultan II. Abdülhamit, Japonya'ya bir heyet göndererek iade-i ziyaret yapılmasını emretmiş ve bunun üzerine *Ertuğrul Firkateyni*, Temmuz 1889'da İstanbul'dan yola çıkmış, 11 aylık bir yolculuktan sonra Haziran 1890'da Japonya'nın Yokohama limanına ulaşmıştır. Osmanlı heyetini, dönemin Japon İmparatoru görkemli bir törenle karşılarken, Japon halkı da sevgi gösterilerinde bulunmuştur. Elçilik görevini Japonya'da başarılı bir şekilde tamamlayan Ertuğrul Firkateyni, Japonya'dan İstanbul'a dönüşünde tayfuna yakalanarak 16 Temmuz 1890 yılında batmış ve gemide 69 denizcinin dışında tüm mürettebat hayatını kaybetmiştir. Kazada ölenlerin anısına Japon hükümeti, geminin battığı Kuşimoto'ya bir anıt yaptırmıştır. Daha sonra Japon hükümeti tarafından bu anıtın yanına bir de *Ertuğrul Firkateyni Müzesi* yaptırılmıştır. Bu olay Türk-Japon halkları arasında oluşan sağlam dostluğun temelini atmıştır.

Japonya'da nüfusun dinsel yapısı oldukça zengin bir kültürel dağılım göstermiştir. Ülkenin nüfusunun %83,9'u Şintoizm'e, %71,9'u Budizm'e inanmaktadır. Japon nüfusunun neredeyse tamamı geleneksel dinlere hâlâ sadakat ile bağlıdır. Ülkede %2 oranında Hristiyan nüfus mevcuttur. Günümüzde Japonya'da yerli halktan

yaklaşık 100 bin Müslüman'ın olduğu, Japon asıllı olmayan Müslümanların sayısının ise 300 bini aştığı, son yıllarda Japonya'da Müslüman olan Japonların sayısının gitgide arttığı da söylenmektedir.

Sakura Kiraz Çiçeği

6. Kültür ve Sosyal Hayat

Japonya genelde saatte 300 km hızla giden Şinkansen ile (hızlı tren), son teknoloji ürünü robotlarla, donatılmış fabrikalarıyla, elektronik eşyalarıyla, lüks ve dayanıklı arabalarıyla tanınmaktadır. Fakat II. Dünya

Savaş'ında yanıp kül olmuş bir Japonya'nın, kısa zaman içerisinde ekonomide ve teknolojiye nasıl dünya devi olabildiği, 11 Mart 2011'deki büyük depremden sonra merak edilmeye başlanmıştır. Japonya 11 Mart 2011'de Dünya tarihinde yıkıcı gücü en büyük olan beşinci deprem olduğu söylenen, tarihindeki en büyük depremlerinden birini yaşamıştır. Depremin ardından gelen tsunami ile Fukushima'daki bir nükleer santralde meydana gelen felaket sonucunda, Japonya'da koca bir şehir haritadan adeta silinmiştir. Fakat dünya kamuoyu Japonların yaşadığı bu büyük felaketten bahsetmek yerine, Japonların bu büyük felaket karşısındaki soğuk kanlığını, dayanışmasını, arama-kurtarma ve onarım çalışmalarındaki disiplinini ve hızını hayranlık içinde izleyip takdir etmiştir. “Japonların kısa zaman içinde büyük başarıları elde etmesinde ve böylesine büyük felaketlerde hiç moralini ve disiplini bozmadan düzenlerini koruyabilmelerindeki sebep ne olabilir?” diye sorulduğunda, “Japonların sahip olduğu yüksek millî ruh” ve “iyi eğitilmiş insan olgusu” diye cevap verilirse yanılmış olunmaz.

Görüldüğü üzere Japonya'da çocukların ve gençlerin eğitimine son derece önem verilmektedir. Japonya'da eğitim, aile, okul, toplum, medya arasında koordineli bir şekilde yürütülmektedir. Ahlak eğitimi, dini eğitimle iç içe geçmiş durumda ve okullarda çocuklara ahlak terbiyesi ile din eğitimi birlikte verilmektedir. Çocuklar ve ebeveynleri tatil günlerinde ve dini günlerde birlikte dini faaliyetlere katılmaktadırlar. Japonlar, ahlak ve din terbiyesinin insanın kendi kendini kontrol etmesinde vazgeçilmez olduğuna inanmaktadırlar. Ayrıca Japonlar, insanların sağlam karaktere sahip olmalarının; ancak din ve ahlak eğitimiyle mümkün olabileceğine inanmaktadır. Japonlara göre insan karakteri ile ilgili olan eğitim, herkese yönelik kullanılan malzemeler, toplumun bütün fertlerinde kabul gören değerlerden oluşmaktadır.

Japonlar, kültürel baskılara ve alıntılara rağmen, kendi benliklerinde ulusalcı, vatanperver ve “Biz farklıyız” ruhunu geliştirmeyi başarmış, Ada ülkeleri içerisinde benzeri olmayan bir hayat tarzı oluşturmuşlardır. Yağmur ve iklim, Japon ve Asya beslenme alışkanlıklarında çok önemli bir yer tutan pirinç üretimini desteklemiştir. Sularla çevrili olan Japonya, aynı zamanda kıyı ve derin deniz balıkçılığı ile ünlüdür. Balık özellikle ender olan süt ve et ürünleri yerine, yüksek proteinli bir besin kaynağı olarak Japonya'da tüketilmektedir. Japonya'da otlayan büyükbaş hayvanlar için otlakların kısıtlı olması, etin temel gıda maddesi olmasından ziyade lüks bir ürün olmasını sağlamıştır. Pirinçten veya Kuzey iklimlerde yetişen buğdaydan yapılmış şehriyeli yemekler, her yerde bulunan soya fasulyesi Japonya'da yiyecek olarak kullanılan başlıca ürünlerdir. Basit bir Japon yemeği pirinç, balık ve sebzelerden oluşmaktadır. Daha özenli şölenler, ilave yemekler içerir. Ancak yemekte ne sunulursa sunulsun, besinlerin rengine, dizilişine ve göz zevkine hitap edişine önem verilmektedir. Özellikle *yeşil çay*, Japonların önemli içeceklerden biridir.

Japonlar günlük hayatlarında karmaşık ideolojilere rağmen basit sade dekorasyonu tercih etmişlerdir. Japonlar, *tatami* (saman yer halısı), *shoji* (kayan kâğıt duvar panelleri), havadar evler, sanat objeleri (duvar nişleri) için *tokonoma*, *hibahci* (ya da kömür mangalları), tahta ve demir banyo küvetleri gibi özgür iç mimari formlarını ve donanımlarını kendileri şekillendirmiştir. Japonlar bazı fikirleri dışarıdan alırken, bazılarını da ihraç ederek ticaret yapmışlardır. Hatta 14. ve 15. yüzyıllar gibi erken bir dönemde Japon deniz ticareti, Batı'nın üstün geldiği Asya'nın Doğu ve güney kıyılarına sessizce girmiştir.

Doğal manzara, insanların coğrafi peyzaj konusundaki baskılarına rağmen erken bir dönemde doğa ile ilgili bir estetik duygusunu geliştiren Japonların, güzellik sevgisine ilham vermiştir. Japonlar kırsal bölgenin seçilmiş güzellikleri hakkında tefekkür ederek, kendilerine ilham veren şiir ve kompozisyonlar yazmışlardır. İlkbahar döneminde yıllık kiraz açılışı için törenler, eğlenceler düzenlemişlerdir. Japonya'nın birçok bölgesinde *kiraz* açılışında olduğu gibi kendine özgü eğlence programları düzenlenmektedir. 1934 yılında ilk olarak açılan ulusal ve yarı ulusal parklar ülkede önemli bir yer tutmuştur. Sonraları bu parklar çok geliştirilerek sayıları artırılmıştır. Özellikle üç ulusal bölge hayranlık uyandırır niteliktedir. Kuzeydoğu Honshu'da Sendai'nin dışındaki bir Körfez'de 250 çam ağacının dikilmiş olduğu minik adalar topluluğu olan Matsushima; Japon deniz kıyısında Miyazu Körfezi'nde çamların ekili olduğu bir kum seti olan Amanohashidate (Cennet Köprüsü); Hiroshima yakınlarında İç denizin sularından yükselen tek torri (kapı) olan Miyajima (veya İtsukishma) Tapınağı, Japonların doğaya karşı tavırlarının korkudan ziyade huşu ve takdir olduğunun en iyi göstergeleridir. Onlara göre, dağlar kötü ruhlardan ziyade yardımsever Tanrıların ve azizlerin evleriydi. Onun içindir ki yükseklerle Manastırlar inşa etmeleri Japonların geleneklerinin bir parçası haline gelmiştir. Kolaylıkla bulunan ve kullanılan odun, onların inşaatlarının en çok tercih edilen malzemesi olma özelliğine sahiptir. Ayrıca Japonya'da depremde hasar görmemek için tuğla neredeyse hiç kullanılmamıştır.